

Πρεσβυτέρου Εὐθυμίου Μουζακίτου

ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΛΗΨΟΜΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΥΡΙΟΥ ΕΠΙΚΑΛΕΣΟΜΑΙ

Ὅπου γίνεται λόγος καί γιά τήν ἐκ μέρους τῶν ἱερέων τριπτή κατάποση τοῦ πανακηράτου Αἵματος τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ ἐκ τοῦ Ποτηρίου τῆς Ζωῆς κατά τήν ὥραν τῆς Θείας Μεταλήψεως.

Ἡ Ὁρθόδοξη παράδοση εἶναι βαθύτατα λειτουργική. Γιά τήν Ὁρθοδοξία, ἡ Ἐκκλησία ζεῖ ἐν τῇ Εὐχαριστία καί διά τῆς Εὐχαριστίας. Ἡ τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι συμμετοχή σέ ὅ,τι ἔχει συμβεῖ στόν Κύριό μας, σύμφωνα μέ τά λεγόμενα στήν Καινή Διαθήκη περί ἀναμνήσεως καί περί συνταφῆς καί συναναστάσεως. Ὁ Μέγας Βασίλειος σημειώνει ὅτι πολλά καί βασικά στοιχεῖα τῆς Θείας Λειτουργίας διατηρήθηκαν στήν θέση τους καί ἔγιναν γνωστά μέσα ἀπό τήν προφορική παράδοση, ἀφοῦ δέν ἔχουν παραδοθεῖ γραπτά ἀπό τούς Ἀποστόλους. Ἐνα τέτοιο σημαντικό στοιχεῖο κατά τήν τέλεση τῆς ἀναιμάκτου θυσίας, εἶναι καί ὁ τρόπος με τόν ὁποῖον μεταλαμβάνει ὁ ἱερεύς τά Ἄχραντα Μυστήρια.

Κατά τήν μετάληψιν ἐκ τοῦ ἁγίου Ποτηρίου ὁ ἱερεύς φέρων τό ποτήριον εἰς τά χεῖλη του, καταπίνει τρίς, ἐπικαλούμενος τό ὄνομα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Στά Ἱερατικά βιβλία διαβάζουμε: "Ἔτι προσέρχομαι Χριστῷ τῷ ἀθανάτῳ βασιλεῖ.. τό τίμιον καί πανάγιον Σῶμα...καί τό τίμιον καί πανάγιον καί ζώηρυτον αἷμα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφесιν μου ἀμαρτιῶν καί ζωήν τήν αἰώνιον. Εἶτα μεταλαμβάνει ἐκ τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου τρίτον. Καί ἐν μέν τῷ πρώτῳ ρουφήματι λέγει' Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός Ἀμήν Ἐν δέ τῷ δευτέρῳ. Καί τοῦ Υἱοῦ Ἀμήν. Τῷ τρίτῳ. Καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος Ἀμήν." (βλέπε καί "Αἱ τρεῖς λειτουργίαι" Π. Τρεμπέλα σελ143)

Ἡ διάταξη αὐτή, ἔχει σήμερα πλήρως καί γενικῶς ἐπικρατήσει, σέ ὅλη τήν Ὁρθόδοξη οἰκουμένη, καί ἔχει τίς πηγές της ἀπό τήν προφορική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, καί ἀπό τά παλαιότερα Ἱερατικά βιβλία.

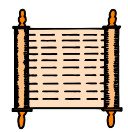

Τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ προφορική καί ἔντυπη Παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας τουλάχιστον ἀπό τόν ΙΓ' αἰῶνα ὡς κοινῶς ἰσχύον καθεστῶς. Σέ ἕνα παλαιότατο χειρόγραφο, τό εἰλητάριο ὑπ'ἀριθμ. 719 τῆς Πάτμου τοῦ ΙΓ' αἰ, ὁ ἱερεύς κοινῶν ἔλεγε "Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι καί τό ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι, εἰς τό ὄνομα

τοῦ Πατρὸς, Ἀμήν, καὶ τοῦ Υἱοῦ, Ἀμήν, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν." Τὸ εἰλητάριο τῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου τοῦ ἔτους 1306 "καὶ λαβὼν τὸν θείον ἄρτον ἐν δεξιᾷ, ποιῶν μετ'αὐτοῦ σταυρόν γ' εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, λέγει· Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος", χωρὶς νὰ φαίνεται τριπλὴ μετάληψη. Ὁ κώδιξ ὅμως 120 τῆς Μονῆς Ἐσφιγμένου τοῦ ἔτους 1602 γράφει ὅτι ὁ ἱερεὺς "ἐλάμβανεν ἐκ τρίτου" καὶ ἐκ τοῦ τιμίου Σώματος. Τὸ Χειρόγραφο ὑπ.ἀριθμ. 425 ΙΣΤ'αἰ. τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου τιμίου Σταυροῦ ἔχει τὸ "Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς ..." χωρὶς φαίνεται, τουλάχιστον ρητῶς, ἡ τριπλὴ κοινωνία.. Τὰ χειρόγραφα ὅμως Σινᾶ τοῦ ΙΕ'αἰ. καὶ Ἀθηνῶν 702 ΙΣΤ'αἰ παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπίκληση τῶν ὀνομάτων τῆς ἁγίας Τριάδος ρητῶς ἀναφέρουν ὅτι ἡ κοινωνία τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ διακόνου ἐκ τοῦ ποτηρίου ἐγένετο ἐκ τρίτου. Τὸ πρῶτο χαρακτηριστικὰ σημειώνει: "Λαβὼν δὲ ὁ ἱερεὺς καὶ τὸ ἅγιον ποτήριον, κοινωνεῖ, λέγων· "Μεταλαμβάνει ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ (ἔδε) ἱερεὺς τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αἶμα.." καὶ μεταλαμβάνει τρεῖς ἐξ αὐτοῦ. Μεταδίδωσιν ὁμοίως καὶ τῷ διακόνῳ, μεταλαβόντες δὲ γ' ἐξ αὐτοῦ ἕκαστος...", τὸ δὲ δεύτερο κατὰ τὴν κοινωνία τοῦ διακόνου μαρτυρεῖ ὅτι ὁ ἱερεὺς ἔλεγε τὸ "Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς ..." καὶ ὁ διάκονος μετὰ τὴν τριπλὴ κοινωνία ἀπήντα "Ἀμήν". Πολλὰ ἐξ ἄλλου χειρόγραφα ἀπὸ τοῦ ΙΔ' αἰ. καὶ ἐξῆς, πού περιέχουν τίς λειτουργίες ἢ τὴν "Διάταξιν τῆς θείας λειτουργίας" τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου (Ἐσφιγμένου 120, Παντελεήμονος 6277-770, Ἐθνικῆς Βιβλ. Ἀθηνῶν 751, 752, 766, 782, 878, καὶ ἄλλα), καθὼς καὶ ὅλα τὰ ἐντυπα διατάσσουν τὴν τριπλὴ κατάποση ἐκ τοῦ Ποτηρίου, χωρὶς νὰ ἀναφέρουν τίς περισσότερες φορές ρητῶς ὅτι ἡ τριπλὴ κατάποση συνοδεύετο καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίκληση τῶν τριῶν προσώπων τῆς ἁγίας Τριάδος. Ἡ "Διάταξις" τοῦ Φιλοθέου καὶ οἱ τυπικὲς διατάξεις πού παρενεβάλλοντο στὴ θεία λειτουργία δὲν διέτασσαν νέα πράγματα, ἀλλὰ κατέγραφαν τὴν ὑφισταμένη ἤδη πράξιν, πού ἐστηρίζετο στὴν προϋπάρχουσα λειτουργικὴ παράδοση. Σημειώσατε δὲ, ὅτι στὰ παλαιότερα χειρόγραφα δὲν ὑπάρχουν σαφεῖς διατάξεις, ὥστε νὰ μπορούμε στηριζόμενοι σ'αὐτὲς νὰ ὑποστηρίξουμε τὴν κατάποση μίας μόνο φορᾶς ἀπὸ τὸ ἅγιον Ποτήριον. (ἀπὸ τὸ βιβλίον ἐρωταποκρίσεις εἰς τὴν Θ. Λειτουργία τοῦ Καθ. Ι. Φουντούλη)

Στὸ Βιβλίον "Αἱ Τρεῖς Λειτουργίαι" γίνεται καὶ μίᾳ διευκρίνισιν περὶ τῆς ἐπιφώνησιν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. (κώδικας 776 ΙΖα:Ἐθν.Βιβλ.) "Ἡ ἐπιφώνησις αὕτη ἅπαξ ὑπὸ τοῦ ἱερέως λεγομένη ἴσχυε διὰ τὴν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν μετάληψιν." σελ142

Ἡ ὁμοφωνία τῶν ἀπὸ τοῦ ΙΓ'αἰῶνος χειρογράφων καὶ τῶν Διατάξεων τῆς Θείας λειτουργίας, πού ἐμφανίζονται ἀπὸ τότε, εἶναι ἐνδεικτικὸ ὅτι καὶ πολὺ πρὸ τοῦ ΙΓ'αἰῶνος ἡ κοινωνία ἐκ τοῦ ποτηρίου ἐγένετο τρεῖς καὶ εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Περὶ τῆς μετάληψεως πρὸ τοῦ ΙΓ'αἰῶνος, συναντᾶμε στὴν ἱερολογία τοῦ μυστηρίου τοῦ Γάμου. Πλήθος χειρογράφων ἀπὸ τὸν Η'αἰῶνα καὶ ἐξῆς μέχρι τῆς ἐμφάνισεως καὶ ἐπικρατήσεως τῶν ἐντύπων, μᾶς προσφέρουν στοιχεῖα γιὰ τὸ μυστήριον ὡς μάρτυρες τῆς παλαιᾶς τάξεως. Μία τυπικὴ χαρακτηριστικὴ διάταξις λέγει: "Πρόσχωμεν. Τὰ προηγιασμένα ἅγια. Μεταδίδει αὐτοῖς μετὰ ἐτέρου ἁγγελίου ἀνά γ' ἐνὶ ἐκάστω". Ταυτόχρονα ψάλλεται "Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι.." (Χειρόγραφο Σινᾶ, Παναγίου Τάφου, Πάτμου, Μ. Λαύρας, Κωνσταντινουπόλεως, Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, Ἐθνικῆς Βιβλ. Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸν Ι' αἰῶνα.) Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει χειρόγραφο ΙΣΤ'αἰῶνος πού κάνει λόγο γιὰ τὸν μελισμὸ τοῦ ἄρτου. "Εἰρήνη πᾶσι. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν... Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἅγιον βῆμα μελίσας τρία τμήματα ἄρτου μετὰ οἴνου εὐδύς ἐκφωνεῖ· Πρόσχωμεν τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις..." (Γιὰ περισσότερες πληροφ. βλέπε "Γάμος καὶ θεία Λειτουργία" Παν. Σκαλτσῆ ἐκδ.Πουρνάρα)

Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης (βλέπε "Τὰ ἅπαντα" σελ.225 περί Γάμου) μᾶς ἐπιβεβαιώνει ὅτι τὴν ὥρα πού ψάλλεται τὸ "ποτήριον σωτηρίου...", γιὰ τὰ πανάγια Δῶρα ψάλλεται, καὶ ὁ ἱερεὺς κοινωνεῖ (ἐκ γ)τούς νεονύμφους ἐάν εἶναι ἄξιοι κοινωνίας, ἐπειδὴ τέλος καὶ σφραγὶς παντός θείου μυστηρίου καὶ τελετῆς εἶναι ἡ ἱερά κοινωνία. ..εἰς δὲ τοὺς ἀναξίους τῆς κοινωνίας, δέν δίδονται τὰ θεία Δῶρα, ἀλλὰ τὸ κοινόν ποτήριον εἰς μερικόν ἁγιασμόν καὶ κοινωνίαν ἀγαθὴν καὶ ἔνωσιν ἐν εὐλογία Θεοῦ. "...καὶ εὐλογῶν τὸ κοινόν ποτήριον μὲ τὴν χεῖρα ἐκφωνεῖ ὅτι ἠὺλογήθη καὶ ἐδοξάσθη τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος, καθότι αὐτὴ εὐλογεῖ τὰ πάντα καὶ τὰ ἀποκαθιστᾷ εἰς τελειότητα".

Αὐτό μᾶς εἰσάγει καὶ στὴν ἀρχαία πράξι τῆς Ἐκκλησίας ὅπου κληρικοί καὶ λαϊκοί, μετελάμβαναν ἀπὸ τὸ ἅγιο Ποτήριον. Τὴν κοινωνία δὲ συνώδευε ἡ φράσις "Αἷμα Χριστοῦ" ἢ "Αἷμα Χριστοῦ, ποτήριον ζωῆς" καὶ ὁ κοινωνῶν ἀπήντα "Ἀμήν". Αὐτὸ μαρτυροῦν ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων (κατήχησις Μυσταγωγικὴ Β', 21-22), αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ (Η', 13) καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρουν λεπτομέρειες διὰ τίς καταπόσεις. Τὸν Τριπλό αὐτὸ συμβολισμόν τὸν συναντάμε, στό Πασχαλινὸ Δεῖπνο τῶν Ἰουδαίων.

Οἱ Ἑβραῖοι, ὅταν ἔτρωγαν τὸ Πασχαλινὸ τους τραπέζι εἶχαν τὴ συνήθεια νὰ γεμίζουν τέσσερα ποτήρια μὲ κρασί. Ὅταν ἔφτανε ἡ κατάλληλη ὥρα, ὁ οἰκοδεσπότης σηκωνόταν ὀρθίως μὲ τὸ βλέμμα στραμμένο στὸν οὐρανόν, εὐλογοῦσε τὸ πρῶτο ποτήριον, ἔπινε καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτόν ἔπιναν ὅλοι. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ στό δεύτερον, ἐνῶ προσέδετε καὶ διήγησεν τῆς ἐξόδου τῶν Ἑβραίων ἀπὸ τὴ χώρα τῆς Αἰγύπτου. Στό τρίτον ὁ οἰκοδεσπότης δέν εὐλογοῦσε τὸ ποτήριον, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Μετὰ συνέχισαν τὸ δεῖπνον μὲ τὸ τέταρτον κλπ. (βιβλ. "Θεία Λατρεία" ἀρχ. Μακ. Βαρλά). Τὸ ἴδιον Πασχαλινὸ Δεῖπνον ἐποίησε καὶ ὁ Κύριος μὲ τοὺς μαθητὰς του ἐκεῖνο τὸ βράδυ τῆς Μεγάλης Πέμπτης. (χωρὶς νὰ γνωρίζουμε λεπτομέρειες)

Τὴν ἐπίκλησι τοῦ Ὄνόματος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ ποτηρίου, τὴν συναντάμε στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀπὸ τίς σπονδὲς καὶ τίς θυσίαις πού προσέφεραν οἱ Ἑβραῖοι στό Θεόν. Ὅπως γνωρίζουμε, ὁ ἴδιος ὁ Θεός εἶχε δώσει στὸν Μωυσῆ λεπτομερῆ περιγραφή τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ἐόρταζαν κάθε χρόνο τὸ Πάσχα οἱ Ἰουδαῖοι. Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος συνδέει τὴν ἀνάμνηση τοῦ Χριστοῦ μέσα στὴν Θεία Λειτουργία μὲ τὴν προτύπωση αὐτῆς τῆς ἀναμνήσεως.

Ὁ Προφῆτης Δαυὶδ προσφέρει θυσίαν στό Θεόν ὑψώνοντας ποτήριον εὐχαριστίας καὶ ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Στόν ψαλμό 115 διαβάζουμε: (ἐρμηνεία Π. Τρεμπέλα, σχόλια π.Ιωὴλ Γιαννακοπούλου) «...Τί νὰ ἀνταποδώσω εἰς τὸν Κύριον δι' ὅλα τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια πλουσίως ἀνταπέδωκέ μοι; κατὰ τὴν εἰρηνικὴν θυσίαν, πού θὰ τοῦ προσφέρω ἐπὶ τῆ διασώσει μου, θὰ λάβω ποτήριον εὐχαριστίας καὶ πλήρης εὐγνωμοσύνης θὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Τὰς θυσίας πού ἔταξα καὶ ὑπεσχέθην εἰς τὸν Κύριον, θὰ ἐκτελέσω καὶ θὰ Τοῦ προσφέρω δημοσίᾳ καὶ πανηγυρικῶς ἔμπροσθεν ὅλου τοῦ λαοῦ του. ...Ἔσπασες τὰς ἀλύσεις καὶ τὰ δεσμά τῶν δεινῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια ἐκινδύνευον νὰ ἀποθάνω. Εἰς Σέ λοιπόν καὶ ἐγὼ τώρα θὰ προσφέρω θυσίαν αἰνέσεως καὶ πλήρης εὐγνωμοσύνης θὰ σέ ἐπικαλεσθῶ, ὅταν θὰ ὑψώνω εὐλαβῶς τὸ ποτήριον διὰ νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου εἰς τὸ ὄνομά σου. ..εἰς τὰς ἱεράς αὐλάς τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου, ἐν τῷ ναῷ, ὅστις ἔχει ἀνεγερθῆ εἰς τὸ κέντρον σου, ὦ Ἱερουσαλήμ.»

Ἡ Ἁγία Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας, συνέδεσε στενά τό ποτήριον εὐχαριστίας τοῦ Προφήτου Δαυίδ μέ τό ποτήριον τῆς θείας Λειτουργίας. Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ἀγιορείτης στήν ἐρμηγεία αὐτοῦ τοῦ ψαλμοῦ (ἐρμηγεία ψαλμῶν τόμος 3ος) μᾶς ὑπενθυμίζει τόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο καί τόν Ἅγιο Ἀθανάσιο πού λένε ὅτι: ὁ στίχος τοῦ ψαλμοῦ ποτήριον σωτηρίου λήψομαι...διά τά πανάγια δῶρα λέγεται.

Ὁ Ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός ἐξηγεῖ ὅτι "ὁ 2ος στίχος τοῦ Θεομητορικοῦ κοινωνικοῦ "...καί τό ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι", εἶναι μία πρόρρησις ἀρμόζουσα εἰς τήν Θεοτόκον καί ἀπ'αὐτῆς ἔλαβεν ἀρχήν, ..παρακινεῖ καί ἡμᾶς ἐπί τοῦτο διά νά δεχώμεθα τό σωστικόν ποτήριον τῆς μεταλήψεως, καθώς ἐκείνη τήν τοῦ Θεοῦ Λόγου Ἰπόστασιν ἐδέχθη καί νά ἐπικαλεσώμεθα τό ὄνομα Κυρίου καί μεγαλύνωμεν σύν αὐτῇ τόν Κύριον".(Ἐξήγησις τῆς Ἐκκ. ἀκολουθίας κεφ 1στ)

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (Δ'αἰ.) στά γραφόμενά του συνδέει ἀπόλυτα τό ποτήριον τῶν θυσιῶν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης μέ τήν ἀναίμακτον θυσίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης. (Λόγος εἰς τό ἐπίστευσα διό ἐλάλησα) "Εἴ τις τό Πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ, πᾶς οὖν ὁ ὀρθῶς πιστεύων εἰς Πατέρα καί Υἱόν καί Ἅγιον Πνεῦμα, τοῦτο λέγει' Ἐπίστευσα, διό ἐλάλησα... Ἄλλ' ἔτι βαθύτερον καί πνευματικώτερον ἐννοήσας ὁ προφήτης Δαυίδ καί θεωρήσας τάς ἐν Χριστῷ μελλούσας εὐεργεσίας τῷ ἀνθρώπῳ δίδοσθαι ὡς ἤδη παρούσας αὐτάς κηρύτων λέγει' Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περί πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; Θεωρήσας ὁ προφήτης τήν ἐξ ἀρχῆς τοῦ Κυρίου δωρεάν δεδομένην καί ἀπορῶν πρός τήν ἀνταπόδοσιν τῶν παρά Θεοῦ δωρημένων αὐτῷ ἀγαθῶν λέγει' Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περί πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; Ἄλλ' ἔτι πλείονα τούτων μοι ἐχαρίσατο· δι' ἐμέ γάρ ὑπέμεινεν ἐμπτύσματα καί ραπίσματα, δι' ἐμέ ἀκάνθινον στέφανον ἐπί τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐφόρεσεν, ὄξος σύν χολῇ μειμιγμένον ἔπιε, δι' ἐμέ πολλά πέπονθεν, ἵνα καί τήν ἡτοιμασμένην τοῦ θανάτου πικρίαν καί κακίαν ἐκκενώσῃ τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περί πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; Πολλά ζητήσας ὁ προφήτης καί ἐμπεριελθῶν τῇ διανοίᾳ καί μηδέν ἄξιον Θεοῦ εὐράμενος ἀνταπόδομα τέλειον, ἐν ἰδῶν τῷ πράγματι τοῦ μαρτυρίου ἐπιφέρει λέγων Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι καί τό ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι. Τοῦτο δέ τό ποτήριον μηνύει τό πάθος τοῦ Χριστοῦ. "Πάτερ, γάρ, εἰ δυνατόν παρελθεῖν τό ποτήριον τοῦτο, παρελθέτω." Ἄλλ' οὐ τοιοῦτον ποτήριον ὁ εὐχόμενος ἐν τῷ ψαλμῷ ἐπίζητεῖ, ἀλλά τό ποτήριον τό ὑπομονῆς καί ἀθλήσεως γέμον, ἐν ὀνόματι Κυρίου ἐσφραγισμένον, οὗ ὁ πῖνόν τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος εὐφροσύνης μεστωθεῖς εἰς τόν ἅγιον τῶν μαρτύρων χορόν κατασταθήσεται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος σέ ἄλλο λόγο του μᾶς λέει: (Εἰς τόν ληστήν, καί εἰς τήν προδοσίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) "...Οἱ υἱοί Ζεβεδαίου, οἱ λέγοντες, δυνάμεθα πιεῖν τό ποτήριον, ὃ μέλλεις πίνειν (τοῦτο γάρ ἦν), ἐν καιρῷ τοῦ ποτηρίου ἔφυγον· καί ὁ ληστής ἤρπασεν ἐκ χειρός τῶν Ζεβεδαίου τό τοῦ σωτηρίου ποτήριον, λέγων "Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καί τό ὄνομα Κυρίου ἐπικαλέσομαι."

Τά παραπάνω μαρτυροῦν τήν ὑφιστάμενη πράξι, ἤδη ἀπό τόν Δ' αἰ. Γιάυτό καί ὁ ψαλμός αὐτός ἔχει τοποθετηθεῖ στήν ἀκολουθία τῆς θείας Μεταλήψεως.

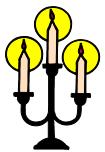
Τήν Τριαδολογία ἐπί τῶν ἀγράντων Μυστηρίων, ἀπό τόν Δ' αἰ. τήν βλέπουμε ἀκόμα σέ μία εὐχή τοῦ Μ. Βασιλείου (βλέπε Ἱερατικόν "Εἰς ἐνυπνιασθέντα") "Πολυεὐσπλαγχε, ἀκήρατε (Πάτερ) ..ἀνάδειξόν με ἄσπιλον, διά τῆς χάριτος τοῦ

Χριστοῦ σου καὶ ἀγίασόν με τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος· ἵνα καταξιωθῶ ἀνοίξαι τὸ ρυπαρόν μου στόμα εἰς τὸ ὑμῆσαι τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ οὕτω μετασχεῖν ἀνενόχως τῶν ζωοποιῶν Μυστηρίων τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητός εἶ, σὺν τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι.."

Ἐνα ἄλλο μυστήριον πού σχετίζεται μὲ τὴν ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων εἶναι καὶ τὸ ἅγιον Βάπτισμα. Ἡ Ἐκκλησία μας συνδέει στενά τὸ Βάπτισμα μὲ τὴν Θεία Εὐχαριστία. Κατὰ τὴν τέλεση τῆς Θείας Λειτουργίας θυμόμαστε πάλι τὸ Βάπτισμα, διότι μνημονεύουμε τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ λαμβάνουμε τὴν ἀθανασία. Κατὰ τὸ βάπτισμα, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι: "ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον". (Ρωμ.στ') καὶ κατὰ τὴν θεία Μυσταγωγία ὁ Κύριος μᾶς λέγει: "ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλετε, τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν ὁμολογεῖτε." (ΑΚορ.26)

Στὸ Βάπτισμα συμβολίζουμε μὲ τρεῖς καταδύσεις μέσα στὸ ὕδωρ τὸν τριήμερο θάνατον τοῦ Κυρίου καὶ στὴ θεία κοινωνία μὲ τρεῖς καταπόσεις ἀπὸ τὸ Ποτήριον.. Ἐκάστη δὲ τῶν καταδύσεων ἢ τῶν καταπόσεων ἔν ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐπικαλούμεθα.

Ἐν γένει ὅλα τὰ μυστήρια, τὰ λαμβάνουμε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ἐδικαιώθης, ἐσφραγίσθης, ἐβαπτίσθης, ἐφωτίσθης, ἐμυρώθης, ἡγιασθης, ἀπελουσθης, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, λέει ὁ ἱερέας στὸν νεοφώτιστο, καθὼς ἀποσπογγίζει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. (εὐχὴ ἀπὸ τὴν τέλεση τοῦ Βαπτίσματος) ἀτὰ τὸν Ἁγ. Νικόλαο Καβάσιλα, θεολογοῦμε σαφῶς καὶ διακεκριμένως καὶ ἀνυμνοῦμε ἀκριβέστερα καὶ τελειότερα τίς ἰδιότητες καθεμιᾶς ἀπὸ τίς ὑποστάσεις. Ὁ Ἅγιος Νικόλαος κάνοντας τὴν κλασικὴ διάκριση Θεολογίας καὶ οἰκονομίας, (δηλ λόγου περὶ Θεοῦ καὶ λόγου περὶ τοῦ σωτηριώδους ἔργου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου) μᾶς λέει: Τὴν μὲν θεολογία ἀναβοοῦμε, τὴν δὲ οἰκονομία τὴν ἐπιδεικνύομε σιωπηρῶς μὲ τὰ ἔργα. Τὴν μὲν θεολογία πρέπει μόνον νὰ τὴν πιστεύσωμε καὶ γι'αὐτὴν ἢ ἐπίδειξις τῆς πίστεως περιορίζεται στὸ λόγο, τὴν οἰκονομία ὁμως πρέπει ὅπωςδὴποτε καὶ νὰ τὴν μιμηθῶμε καὶ νὰ τὴν ἐπιδείξωμε μὲ τὰ ἔργα. Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἢ μὲν Τριάς εἶναι ἐπάνω στὴ φωνή, ἐνῶ τὸ πάθος καὶ τὸ θάνατον τὰ παριστάνομε. "λόγος ἑπερὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς"

Ὁ Ἁγ. Ἐπιφάνιος ἐπισκ. Κύπρου (ὁμιλία εἰς τὴν ἀνάστασιν) λέγει: "...διὰ τριῶν ὀνομάτων ἢ μίᾳ θεότης Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος σημαίνεται. Ἀνέστη γοῦν ὁ Κύριος διὰ τριῶν ἡμερῶν, διδάσκων ἡμᾶς Τριάδα ἐν μονάδι προσκυνεῖν.

Ἡ Δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μᾶς λέει ὅτι: " ..ὅλος ἐστὶν ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, ..Συμπροσκυνεῖται γὰρ ἡ ἁγία αὐτοῦ Σὰρξ τῇ αὐτοῦ Θεότητι τιμία προσκυνήσει, προσδήκη δεξαμένης τῆς ἁγίας Τριάδος. Τριάς γὰρ ἔμεινεν ἡ Τριάς, καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Μονογενοῦς, ἀχωρίστου μεινάσεις τῆς ἁγίας αὐτοῦ Σαρκός, καὶ ἔτι μετ'αὐτοῦ μενούσης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα." (εἰς τὴν τάξι ἐπὶ χειροτονία ἐπισκόπου)

Ἀπὸ τὰ παραπάνω συμπεραίνουμε ὅτι διὰ τῆς ἐνώσεώς μας μὲ τὸ Πανάγιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, γινόμαστε κοινωνοὶ τῆς Τριαδικῆς Θεότητος (ἕκαστος κατὰ τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας του.) Ἀκόμα γινόμαστε κοινωνοὶ ὁλοκλήρου τοῦ "Σώματος" τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

"Ψυχὴν σὺν τῷ σώματι, ἁγιασθεῖν Δέσποτα, φωτισθεῖν, σωθεῖν, γενοίμην οἶκός σου, τῆ τῶν Μυστηρίων μεθέξει τῶν Ἱερῶν, ἐνοικόν Σε ἔχων, σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι, εὐεργέτα πολυέλεε".(στίχος ἀπὸ τὴν θ. μετάληψη)

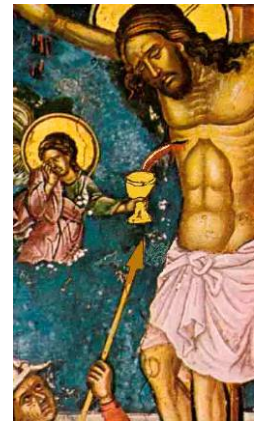
Ἐνα παράδειγμα γιὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς εἶναι ὁ τρισόβλιος καὶ τρισμακάριστος Σταυρός τοῦ Κυρίου ὁ ὁποῖος διὰ τὰ τρία δάχτυλα τοῦ χεριοῦ εἰς τύπον καὶ σύμβολον τῆς ἁγίας Τριάδος. Χωρὶς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δὲν μπορούμε νὰ σημάνουμε τὰ πάθη τοῦ Κυρίου, νὰ συσταυρωθοῦμε καὶ νὰ συναναστηθοῦμε μέ Αὐτόν. Γι'αὐτὸ τὸ λόγο καὶ ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι Λατρεία στὸν ἐν Τριάδι Θεό.

Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ μεγάλη διαφορὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τίς ἄλλες Χριστιανικές Θρησκείες. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος στὸν πρῶτο λόγο του μᾶς δίνει τὸν ὀρισμὸ γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι Χριστιανός. " Χριστιανός εἶναι ἡ ἀπομίμησις τοῦ Χριστοῦ, ὅσο εἶναι δυνατόν στὸν ἄνθρωπο, καὶ στὰ λόγια καὶ στὰ ἔργα καὶ στή σκέψη. Πιστεύει δέ ὀρθά καὶ ἀλάνθαστα στήν Ἁγία Τριάδα."

Ἐνα ἄλλο σημαντικό στοιχεῖο περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου, πού συμβολίζεται ἐπὶ τοῦ Ποτηρίου, εἶναι τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ πού ἐξέρρευσαν ζεστά ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Κυρίου.

Ἀφοῦ ὁ λειτουργὸς κάνει τὴν ἔνωσι τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ τοῦ ἁγίου Αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ρίχνει καὶ καυτό νερό καὶ συμπληρώνεται πλήρως ὁ συμβολισμὸς τοῦ Μυστηρίου.

Αὐτοὶ πού μεταλαμβάνουν ἀπὸ τὸ χεῖλος τοῦ ποτηρίου, εἶναι σάν νὰ ἀγγίζου τὴν ἴδια τὴ ζωοπάροχη πλευρὰ (Γερμανὸς Κωνστ/πολεως Μ.98,449), καὶ μεταλαμβάνουν τὸ Πνεῦμα καὶ τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ. Τὸ μέγα μυστήριον αὐτὸ δείχνει ὅτι ὁ Κύριος ἀπέθανε τῆ σαρκί, μὴ παθούσης αὐτοῦ τῆς θεότητος.

Ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς στὸν λόγο του <περὶ τῶν ἀζύμων> μᾶς λέγει χαρακτηριστικὰ: " Ὁ Ἰωάννης (ὁ εὐαγγελιστής) συμμαρτυρεῖ τῷ λόγῳ Τρεῖς οἱ μαρτυροῦντες, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσι, τουτέστι εἰς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς σταυρώσεως, ..λόγῃ νυγείσης αὐτοῦ τῆς σαρκός, τρία ἐξέρρευσε, ὁ δέ ζῶν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα ἔμεινε τῆ τεθεωμένη σαρκί αὐτοῦ, ἣν ἐσθίοντες ἡμεῖς ἐν τῷ μεταβαλλομένῳ ἄρτῳ διὰ τοῦ πνεύματος εἰς σάρκα Χριστοῦ, ζῶμεν ἐν αὐτῷ ὡς ζῶσαν καὶ τεθεωμένην σάρκα ἐσθίοντες ὡσαύτως καὶ τὸ αὐτοῦ αἷμα τὸ ζῶν καὶ θερμοτάτον.."

"Ἡμᾶς δέ πάντας, τοὺς ἐκ τοῦ ἐνός ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου μετέχοντας, ἐνώσας ἀλλήλοις εἰς ἐνός Πνεύματος Ἁγίου κοινωνίαν..", λέγει ἡ εὐχὴ ἀπὸ τὴν λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου μετὰ τὸν καθαγιασμὸ τῶν τιμίων Δώρων.

Καὶ ὅταν ὅλοι κοινωνήσουν ἀναφωνοῦν τὸ " εἶδομεν τὸ Φῶς τὸ ἀληθινόν(τὸν Χριστόν), ἐλάβομεν (Πανάγιον) Πνεῦμα ἐπουράνιον, εὐρομεν πίστιν ἀληθῆ(τὴν Ἐκκλησία), ἀδιαίρετον Τριάδα προσκυνοῦντες. Αὐτὴ γὰρ ἡμᾶς ἔσωσεν."

Περί τῆς θείας Μεταλήψεως μίας μόνο πόσης ἀπό τό Ποτήριον, δέν ὑπάρχει παράδοση στήν Ἐκκλησία μας. Οὔτε προφορική, οὔτε γραπτή. Μόνο τά τελευταῖα χρόνια ἐκφράζονται κάποιες ἀπόψεις ὅτι εἶναι λάθος ἡ ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ καί λάθος οἱ τρεῖς καταπόσεις. Σαυτές τίς ἀπόψεις δέν ὑπάρχει κανένα ἐπιχείρημα θεολογικό, ἱστορικό, Ἀγιογραφικό, ἤ ἄλλο. Γίνεται προσπάθεια ἀπό διαφόρους κληρικούς σήμερα νά δικαιολογηθεῖ ἡ μία κατάποση, μέ ὀρθολογιστικά κριτήρια, ὑποτιμώντας τήν ἤδη ὑπάρχουσα πράξι. Πρῶτος ὑπέρ τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ ποτηρίου μία μόνο φορά ἐτάχθη ὁ π. Γεβασίος Παρασκευόπουλος(ἐπικάιρα προβλήματα"1954 καί "Ερμηνευτική ἐπιστάσις τῆς θ. λειτουργίας"1958) λέγοντας ὅτι ἡ ἀρχική πράξι ἦταν μία φορά, καί ὅτι ἡ τριπλή πόση εἰσήχθη μεταγενεστέρως. Δέν ὑπάρχουν ὅμως χειρόγραφα τῶν πρώτων αἰώνων μέ σαφεῖς διατάξεις, ὥστε νά ὑποστηρίξουμε τήν κατάποση μίας μόνο φοράς ἀπό τό ἅγιο Ποτήριον καί δέν διευκρινίζει ἀπό ποιόν αἰῶνα εἰσήχθη ἡ τριπλή πόση καί γιά ποιό λόγο δέν εἶναι σωστή.

Ὁ τρίς συμβολισμός ἦταν αὐτονόητος τοῦς πρώτους αἰῶνες ἀπό τοῦς ἱερεῖς καί γι'αὐτό δέν χρειάζοταν νά καταγραφεῖ στά χειρόγραφα.

Ἐνα βιβλίον μέ τίτλο "Ψήγματα ὀρθοδόξου λειτουργικῆς"εκδ.Αστήρ.1999 θεωρεῖ ὅτι εἶναι παράδοξο καί ἀνεξήγητο καί θεολογικῶς ἀπαράδεκτο φαινόμενο ἡ τριπλή πόση.(;) Φοβᾶται δέ ὁ συγγραφέας μήπως καταλυθεῖ μεγάλη ποσότης ἀπό πολυπρόσωπα συλλειτουργοῦν καί δέν φτάσει γιά τοῦς πιστοῦς.

Ἐδῶ θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι οἱ ἱερεῖς πάντοτε κανονίζουν καταλλήλως νά οἰκονομοῦν τήν ποσότητα τοῦ εὐχαριστιακοῦ αὐτοῦ εἴδους κατά τήν ἁγία πρόθεση μέ τήν ἀρκούσα ποσότητα οἴνου, ἀναλόγως πρὸς τόν ἀριθμό τῶν συλλειτουργούντων καί τήν ὑπολογιζομένη συμμετοχή τῶν πιστῶν.

Ἡ Τριπλή πόση δέν μπορεῖ νά ἀλλάξει γιατί εἶναι ἐκ τῆς ἁγίας καί ἀγράφου Ὀρθοδόξου Παραδόσεως, ἐνῶ ἡ μία πόση εἶναι χαρακτηριστικό τῆς Παπικῆς παράδοσης, ἡ ὁποία ἐν γενεῖ δέν Τριαδολογεῖ κατά τήν τέλεση τῆς λειτουργίας.(βλέπε διάταξη "θ. Λειτουργίας" ἀπό τήν Καθολική Ἱεραρχία τῆς Ἑλλάδος 1990)

Ὁ Ἅγιος Κύριλος Ἀρχιεπίσκοπος ἀλεξανδρείας σέ λόγο του (εἰς τοῦς ψαλμούς) μᾶς λέγει τό ἐξής: Τρεῖς εἶναι οἱ θεῖοι σύμπαντες νόμοι. "Εἷς μέν ὁ φυσικός ὁμοῦ καί δημιουργικός, καθ'ὄν ἐκ τῆς συνειδήσεως καί ἐκ τῶν κτισμάτων, τό δέον γινώσκωμεν. Ἔτερος δέ ὁ γραπτός, ὁ διά Μωσέως δοθεῖς καί τρίτος ὁ πνευματικός καί εὐαγγελικός."

Στήν περίπτωση τοῦ Ποτηρίου βλέπουμε ὅτι ἰσχύουν καί οἱ τρεῖς αὐτοὶ Νόμοι. ἰά τόν φυσικό νόμο βλέπουμε ὅτι ἀπό τά ἀρχαῖα χρόνια μέχρι σήμερα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι στά ἐπίσημα δεῖπνα ὑψώνουν τό ποτήρι τους γιά νά εὐχηθοῦν ὅ,τι θέλουν (ὑγεία, χαρά κλπ) καί σήκωναν τό ποτήρι ὅσες φορές ἦταν ἀναγκαῖο. Τό φαγητό εἶναι συντήρηση στή ζωή καί τό ποτό εὐφροσύνη. Γι' αὐτό καί τό ἔπαθλο σέ νικητές εἶναι τό κύπελλο. Αὐτό θά ὑψώσουν γιά νά εὐχηθοῦν.

Στό νόμο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης βλέπουμε τό ποτήριον νά ὑψώνεται στό ὄνομα τοῦ Θεοῦ

Στόν τρίτο νόμο, κατά τά λόγια τοῦ Κυρίου "τοῦτο τό ποτήριον (ὄλη) ἡ Καινή Διαθήκη ἐστίν ἐν τῷ αἵματί μου" (Λουκ. κβ' 20) ὑψώνεται στό ὄνομα τοῦ Πατρός "Ὁς τόν κόσμον του οὕτως ἠγάπησε, ὥστε τόν Υἱόν του τόν μονογενῆ δοῦναι" καί τοῦ Υἱοῦ "Ὁς ἐλθών καί πᾶσαν τήν ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίαν πληρώσας" καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δι' οὗ τά προκειμένα δῶρα εὐλογήθησαν, ἀγιάστηκαν καί ἀναδείχθησαν. Ἀμήν, Ἀμήν, Ἀμήν. (βλέπε εὐχές ἀγ. ἀναφορᾶς)

Σύ γάρ εἶ Χριστέ ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ἡ πηγὴ τοῦ ἁγιασμοῦ, ὁ δοτήρ τῶν ἀγαθῶν καί σοί τήν δόξαν ἀναπέμπομεν σύν τῷ Πατρὶ καί τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καί ἀεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ἱερεὺς Εὐθ. Μ. ἐφημέριος Ἱ. Ν. Ἁγ. Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ Ἀμαρουσίου.